

«TҮРКІ ӘЛЕМІН ЗЕРТТЕУ» ҚОРЫ
TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI VAKFI
АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚазҰПУ
АБАЙ МІЛЛІ DEVLET PEDAGOJİ ÜNİVERSİTESİ
ЧУКУРОВА УНИВЕРСИТЕТИ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

«ҚАЗАҚСТАН МЕН ТҮРКИЯНЫҢ ОРТАҚ МӘДЕНИ
ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫ»
АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫ
21-23 мамыр 2007 жыл

KAZAKİSTAN VE TÜRKİYE’NİN ORTAK KÜLTÜREL
DEĞERLERİ ULUSLAR ARASI SEMPOZYUMU
21-23 Mayıs 2007

BİLDİRİLER

Editör:
Doç. Dr. Sebahattin ŞİMŞİR
Yrd. Doç. Dr. Bedri AYDOĞAN

АЛМАТЫ - 2007
ALMATI - 2007

TÜRK DİLİ ARAŞTIRMALARINDA POLONYA TÜRKOLOJİ'SİNİN YERİ

Halil İbrahim YAKAR*

There are three Turkology department in three different cities (Krakow, Warshow, Ponzan) in Poland. Krakow Turkology Department in Jagiellonian Universty both educate student and conduct different research from its fondation. Research is not limited to Turkey but also is extended to wide Turkish geogafhy. Studies related to historical Turkish writing language, litrary styles and currently speaking Turkish languages and detailed analys's of Turkish İslamic art contribute not only to the formation of the bridge between Turkey and Poland, it also helps the development of Turkology studies in international in Krakow will be intoduced in general and an evaluation will be done by stating scientitic articles of faculty staff.

Key words: Poland, Krakow, Jagiellonian Universty, Turkology, Bibliograpy

Krakow'daki Türkoloji Çalışmaları

Polonya'da şu anda üç şehirde (Krakow, Varşova, Ponzan) Türkoloji bölümü bulunmaktadır. 1919 yılında kurulan ve Jagiellonian Üniversitesi bünyesinde eğitim veren Krakow Türkolojisi, kurulduğu andan günümüze kadar hem öğrenci yetiştirmekte hem de Türkoloji ile ilgili değişik çalışmalar yapmaktadır. Araştırmalar sadece Türkiye ile sınırlı kalmamakta, geniş Türk coğrafyasının her alanıyla ilgili konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Gerek tarihi Türk yazı dilleri ve edebi türleri, gerekse günümüz Türkçelerine dair yapılan çalışmalar ve Türk-İslam sanatının değişik boyutlarıyla irdelenmesi Türkiye ile Polonya arasında bir köprü oluşturduğu gibi, Türkoloji biliminin uluslar arası sahada giderek önem kazanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu çalışmada, Krakow'daki Türkoloji bölümü genel hatlarıyla tanıtılacak, öğretim elemanlarının yayınlarından bahsedilerek bir değerlendirilmede bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Polonya, Krakow, Jagiellonian Üniversitesi Türkoloji, Bibliyografya,

---

* Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Polonya'da Türklerle ilgili olarak yapılan çalışmaların tarihi eski devirlere kadar uzanmaktadır. XIII. yüzyılın ortalarına doğru, Polonya Moğollar tarafından istila edildi. Altın Ordu devletinin çöküşü Lehistan-Litvanya devletinin bu ülke halkının meselelerine müdahale hakkına yol açtı ve bunu Tatarlar ile uzun süren bir ilişki dönemi izledi (Abrahamowicz 1984:123). Lehistan'ın Osmanlı Devleti ile ilk diplomatik teması 1414 yılına rastlar. Bu, Avrupa devletlerinin Osmanlı ile kurduğu ilk resmî görüşmedir (Jerzy S. Łakta: 11). XIV. yüzyılın ikinci yarısı ile XVII. yüzyılın başı arasında Osmanlı'ya çok sayıda Polonyalı elçi gidip gelmişti. Osmanlı İmparatorluğu ile Lehistan arasında resmî temaslar sırasında görev yapan ilk tercümanlar, ana yurtlarında Türkçe konuşan Polonya veya Litvanya uyruklu Tatarlar ve Ermenilerdi. XVII. yüzyılda resmî ilişkilerde görev alan tercümanlar, Osmanlı Türkçesiyle birlikte gerekli dilleri öğrenmiş olan Polonyalılarıdır. Bunlar arasında en seçkini Sadf'nin Gülistan'ını Türkçe şerhinden Lehçeye çeviren Samuel Otwonowski(ö.1642)'dir.

Türk dili ile uğraşan ilk Polonyalılarından biri Marcin Paszkowski'dir. Onun 1615 yılında yayımlanan *Dzieje tureckie i utarczki kozackie z Tatary. Tudzież też o narodzie, obrzędach, nabożeństwie, gospodarstwie i rycerstwie etc. tych pogan ku wiadomości ludziom różnego stanu pożyteczne. Przydany jest do tego dictionarz języka tureckiego i disputatia o wierze chrzescijańskiej i zabobonach bisurmańskich etc.* (Türk tarihi, Tatarlarla Kozak'ların tartışmaları. Putperestlerin ulus, âdet, tören, çiftlik ve şövalyelikleri hakkındaki bilgileri çeşitli sosyal mevkideki insanlara bildirmek için yararlı bilgiler. Hristiyan inancı ve Müslümanlar hakkında tartışmalar ve Türkçe Sözlük.) adlı eserinde Türkler ve Türk dili hakkında bilgiler mevcuttur. Bu eserin sonunda bulunan ve Latin alfabesiyle yazılmış 700 Türkçe kelimeyi ihtivâ eden Lehçe-Türkçe küçük sözlük, Türkçe öğrenmek isteyenlere yol gösteren basit bir kılavuz hükmündedir.

Türk dili ile ilk uğraşanlardan biri de, İslam dinini kabul edip Ali Bey adını alan Wojciech Bobowski'dir (1610-1675). Osmanlı sarayında tercümanlık yapan Bobowski, İncil ve Zebur'u Türkçe'ye çevirmiştir.

XVII. yüzyılın en iyi oryantalistlerden biri olan ve Polonya'da Meniński adını alan Lotaringya kökenli Franciszek Mesgnien (1620-1698), bir süre Polonya Kraliyet Kalemünde görev yapmıştır. Kral Jan Kazimierz'in tercümanlığını da yapan Meniński, önce Polonya kralının, sonra da Avusturya imparatorunun tercümanı ve sefiri olarak uzun yıllar İstanbul'da kalmış, bu arada Osmanlı Türkçesini kendi anadiline yakın bir başarıyla öğrenmiştir. Meniński Varşova'da Doğu Dilleri Okulunun kurulmasını teklif etmiş, o zamanlar Polonya'nın bütçesi müsait olmadığı için bu proje uygulanamamıştır. Meniński *Thesaurus linguarum orientalium turcicae, arabicae, persicae* adlı 1681'de Viyana'da bastırıldığı Türkçe sözlüğe Lehçe açıklayıcı notlar da koymuştur¹⁹.

Doğuya artan ilgi ve gelişen ticaret ilişkileri doğuda daha çok kazanç elde etmek isteyen Avrupa ülkeleri arasında rekebele yol açmış, buna paralel olarak XVIII. yüzyılda İstanbul'da doğu dillerini öğreten merkezler kurulmaya başlanmıştır. Polonya'nın son kralı ve doğu hayranı olan Stanislaus Augustus'un teşvikiyle Stanisław Poniatowski tarafından 1766 yılında yaklaşık olarak 30 yıl varlığını sürdürecektir olan Dil Oğlanları (Jeunes de Langues) adlı Polonya okulu İstanbul'da açılmıştır. (Abrahamowicz 1984:124). *Obserwacje polityczne państwa tureckiego, rządu, religii, sił jego, obyczajów i narodów Varşova, 1787* (Türk devleti, hükümeti, dini, kuvvetleri, adetleri, milletlerine siyasal gözlemler) adlı eserin yazarı Józef Mikosza ve Stanisław Pilchestein bu okulda yetişen kişilerdendir. 1793'te Polonya'nın Almanya, Rusya ve Avusturya tarafından parçalanması sonucu bu okul kapanmıştır (Dubinski: 100)

Avrupa'da doğu biliminin gelişme dönemi XIX. yüzyılının başlarına rastlar. Polonya'da doğu bilimi çalışmaları da o zamanlar Çarlık Rusyası toprakları içinde kalan ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra Litvanya sınırlarına dahil olan Vilnus Üniversitesinde başlamıştır. İki yıl boyunca Doğu'da bulunan, Arapça ve Türkçeyi çok iyi öğrenen Józef Sękowski (1800-1858) Vilnus Üniversitesinden mezun olmuştur. Türk kaynakları üzerinde yaptığı araştırmalar sonucu *Collectanea z dziejopisów tureckich rzeczy do historii polskiej służących*, Varşova, 1824-1825 (Polonya tarihi için Türk tarih eserlerinin tarihi) adlı iki ciltlik eserini yayımlamıştır. Ignacy Pietraszewski (1799-1860) Sękowski'nin hata ve eksiklikleri üzerinde de durarak *Nowy przekład dziejopisów tureckich dotyczących historii polskiej* Berlin 1846 (Polonya tarihine ait Türk tarihi eserlerinin yeni çevirisi) adlı araştırmasını ortaya koymuştur. Vilnus Üniversitesinde öğrenim gören sonra da Petersburg'da profesör olan ve Türk filolojisi ile uğraşan Antoni Muchliński (1808-1878) *Źródłostownik wyrazów, które przeszły do naszej mowy z języków wschodnich Petersburg, 1858* (Doğu Dillerinden Polonya diline gelmiş kelimelerinin kaynak sözlüğü), *Zdanie sprawy o Tatarach litewskich Vilno, 1858* (Litvanya Tatarları ile ilgili rapor), *Chrestomatia osmańska* (Osmanlı yazarlarının eserlerinden seçmeler) ve *Wybór tekstów do nauki języka tureckiego* (Türk Dilini öğrenenler için seçme yazılar)'ı kaleme almıştır.

¹⁹ Bu sözlük Prof. Dr. Mehmet Ölmez ve Prof. Dr. Stanislaw Stachowski'nin çalışmaları sonucu Simurg yayınevi tarafından tıpkı basım olarak 2000 yılında yayımlanmıştır.

Józef Sękowski, Ignacy Pietraszewski ve Antoni Muchliński birlikte Yakut dili ve edebiyatı üzerine araştırmalar yapan Edward Piekarski (1858-1934), Polonya'nın parçalanma döneminde sürgünde bulunan ve Çarlık Rusyasında hayatlarını devam ettiren Polonyalı Türkologlardır (Dubieński 1990: 101). Ignacy Pietraszewski ve Józef J.S. Sekowski, Jan Rechman tarafından yayımlanan Çuvaşça Lûgat'ın altyapısını oluşturan kişilerdir.

Prof. B. Baranowski Polonya ve Doğu ülkeleri arasındaki ilişkiler üzerine çalışmalar yürütmüştür: *Znajomosc jezyka tureckiego w dawnej Polsce* (Eski Polonya'da Türk dili), RO, 1939, C.14; *F.Mesgnien-Meninski et l'enseinemet des langues orientales en Pologne* Ibidem 1949, C.15; *Znajomosc Wschodu w dawnej Polsce* (Eski Polonya'da Doğu Bilgisi) 1950.

Bir Karaim Türk'ü olan Prof. Dr. Ananiasz Zajaczkowski (1903-1970) Krakow'da öğrenim gördükten sonra Varşova Üniversitesine geçmiş ve 1932'te Doğu Dilleri Enstitüsüne bağlı Türkoloji kürsüsünü kurmuştur. Kowalski'nin Karaimce çalışmaları esnasında görüp yanına aldığı ve yetiştirdiği A. Zajaczkowski'nin Sufiksy imienne i czasownikowe w jezyku karaimskim (Karaim Dilindeki İsim ve Fiil Ekleri) 1932, adlı doktora tezi Karaim Türkçesi kelime yapımı çalışmalarına önemli bir katkı sağlamıştır. Kelile ve Dimne'nin Osmanlı Türkçesi çevirilerinin seçilmiş parçalarından oluşan çalışması *Studia nad jezykiem staro-osmańskim* (Eski Osmanlı Dili Çalışmaları) 1934'te Krakow'da yayımlanmıştır. Onun *Krótki wyklad gramatyki jezyka zachodniokaraimskiego: narzecze lucko-halicckie* (Batı Karaim Grameri Üzerine Kısa bilgiler: Luck-Halicz Dialektiği) 1931 adlı araştırması, onun Karaim edebiyatı ve folkloru üzerine yapılan ilk çalışmalardandır. Lehçe'de kullanılan Türkçe kelimeler üzerine de çalışmalar yapmıştır.

Kırk yılı aşkın bir süre yoğun bir şekilde Türkoloji çalışmaları içinde bulunan Jan Reyhman (1910-1975), içinde Macar, Roman, Balkan ve Türkoloji çalışmaları olmak üzere 400'ün üzerinde bilimsel çalışma yapmıştır. Tarih öğrenimi gören Reyhman Türkoloji ile de meşgul olmuş ve Polonya-Türkiye tarihi ilişkileri üzerine yoğunlaşmıştır. Türkiye dışındaki Türk halklarının dil ve edebiyatlarıyla da ilgilenmiştir. Polonya'daki Türkoloji çalışmalarına ivme kazandırmış ve genişlemesine katkı sağlamıştır. Polonya ve Doğu arasındaki ilişkileri inceleyen yazarın ilk yayını (1930) XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde açılan Polonya okulu hakkındadır. Birçok makalesinde Doğu'da özellikle de Türkiye'de yaşayan Polonyalıları anlatmıştır: *Zycie polskie w Stambule w XVIII w* (XVIII. Yüzyılda İstanbul'daki Polonya Yaşamı) 1959; *Podróznicy polscy na Wschodzie w XIX*, Varşova, 1972 (XIX. Yüzyılda Yakın Doğudaki Leh Seyyahlar). Polonya hayatındaki Doğu etkisi üzerine de çalışmalar yapmıştır: *Znajomość i nauczanie jezyków orientalnych w Polsce w XVIII wieku* (XVIII. yüzyılda Polonya'da Doğu dilleri ve öğretimi), *Orient w kulturze polskiego Oświecenia*'da (1964), (Polonya aydınlanmasında Doğu kültürünün etkisi). Reyhman'ın bazı çalışmaları edebî ilişkiler üzerine olmuştur: *Z dziejów polsko-tureckich stosunków literackich, naukowych i artystycznych* (Polonya ve Türkiye'nin edebî, bilimsel ve sanat ilişkileri) 1961; *Literatura polska w krajach Bliskiego Wschodu* (Yakındoğu ülkelerindeki Polonya edebiyatı) 1951; *Wpływy tureckie na sztukę polską w epoce rococo* (Rokoko döneminde Polonya sanatında Türk izleri); *Księga podróży Ewliyi Czelebiego* (Evlıya Çelebi'nin Seyahat Kitabı), 1969. XIX. yüzyılda Rusya'da sürgün hayatı yaşayan Polonyalı Türkologların çalışmalarını incelemiş, Rusya'da yaşayan Türk halkları ile beraber zaman geçirmiş ve şu çalışmalara imza atmıştır: *Piosenka baszkirska zapisana na wygnaniu przez Tomasza Zana* (Tomasz Zan tarafından sürgünde yazılan bir Başkır şarkısı) 1958; *Albina Kohna rękopismieny słowniczek wyrazów czuwaskich z lat sześćdziesiątych XIX w* (Albin Kohn tarafından 1860'ta yazılan Çuvaşça Kelimeler Sözlüğü) 1973. Reyhman'ın Türkiye ve Türk halkları ile ilgili incelemelerinin yanı sıra tarih araştırmaları bulunmaktadır: *Dni świetności i klęski Turcji* (Türkiye'nin ihtişam ve yenilgi günleri) 1962; *Dzieje Turcji od końca XVIII w* (XVIII. yüzyılın sonundan beri Türkiye Tarihi); *Zarys dyplomatyki osmańsko-tureckiej* (Osmanlı-Türk Diplomatikası El Kitabı) Varşova 1955; *Notatki ksiğcia A. K. Czartoryskiego dotyczące jego studiów nad jezykiem tureckim* (Prens Czartoryski'nin Türkçe notları); *Historia Turcji* (Türkiye tarihi) 1975. Reyhman, *Szkice z dziejów orientalistyki polskiej* (Polonya şarkiyatının küçük hikayesi)ni de kaleme almıştır.

Dr. Stanisława Płaskowicka eski ve yeni Türk edebiyatı hakkında araştırmalar yapmıştır. İlk dönem Osmanlı edebiyatını incelemiş Kadı Burhaneddin ve Fuzûlî üzerine çalışmıştır. S. Płaskowicka *Beng u Bade* (1973) yi tercüme etmiş ve Sultan Veled, Şeyyad Hamza, Ahmed Fakih üzerine yazılar kaleme almıştır: RO, 1973, C.35, S.2. 'Beitrag zur Entwicklung des Reims in der turkischen Kunstdliteratur' RO, C.27, S.1 adlı makalesinde (Türk edebiyatında kafiye'nin gelişmesi)'ni incelemiştir. Płaskowicka Türk halk kültürü ile de meşgul olmuştur: 'Literatura ludowa' ve 'Przegląd Orientalistyczny' dergilerinde Türk halk edebiyatı, masal, bilmece ve atasözlerinin şekil ve içeriğini incelemiştir. 'Etat des recherches concernant la paremiographie et la paremiologie turques' RO, 1965, C.28, S.2, adlı makalesinde folklor araştırmalarından bahsetmiştir. 'Les lamentations ou agıtlar dans la creation populaire turgues Zagadnienia Rodzajów literackich', 1966, C.8, S.2 makalesi ağıtlar hakkındadır. S.Płaskowicka *Historia literatury tureckiej* (Türk Edebiyatı Tarihi) ni üç profesör birlikte yazmıştır. Bu eser, üniversite öğrencilerine yöneliktir ve Türk yazarlardan seçilmiş metinlerden oluşmaktadır.

A.Zajaczkowski'nin öğrencisi olan Józef Sulimowicz (1913-1973) Varşova'da okumuştur. Kırım'daki Karaim dili hakkında bir makale yazmıştır: *Material leksykalny krymsko-karaimskiego zabytku językowego* (druk z 1734 (1734 yılında yazılmış bir metinden hareketle Kırım'da konuşulan Karaim dili materyalleri); RO, 1972, C.35, S. 1.

Polonya Türkolojisi'nde filolojik çalışmalarının yanı sıra tarihle ilgili çalışmaları da bulmak mümkündür: *Z sidzylatów rumelijskich epoki wyprawy wiedeńskiej Lwów-Konstantynopol 1912*. (Viyana seferi dönemi Rumeli sicilleri)ni yayımlayan Jan Grzegorzewski (1850-1922) Polonya-Türk ilişkileri üzerine araştırmalar yapmıştır. Grzegorzewski, Karaim dili ile de ilgilenmiş ve Terecko-tatarski dialekt ro Galicji (Galiçya'daki Türk-Tatar Dialektiği), Caraimica jeżk Łach-Karaitóro narzecze południoroe (Łucko-halicckie (Leh Karaimlerinin Dili) adlı iki esere de imza atmıştır. İlk sayısı 1914'te çıkan ve Polonya'nın en eski ve en önemli doğu bilimi dergilerinden *Rocznika Orientalistyczny* yayımlanmasında büyük katkısı olmuştur.

Altayistik Profesörü olan Władław Kotwicz (872-1944), önceleri Rusya'da Türkoloji alanında önemli çalışmalar yapmış, 1924 yılında Polonya'ya dönmüş ve Lvov Üniversitesinde araştırmalarına devam etmiştir. Kotwicz, Altay dilleriyle ilgilenmiş, Altay dillerinin morfolojisi, sentaksı, sıra sayıları ve zamirleri konusunda çalışmıştır. Moğolca üzerine de incelemeler yapmıştır. *Altay Dilleri Çalışmaları* adlı kitabı da vardır.

A. Dubiński karşılaştırmalı Türk dilleri morfolojisi, Karaim dili ve edebiyatı ve Litvanya Tatarlarıyla ilgili çalışmalar yapmıştır: *Zagadnienia infinitiwu w językach tureckich* (Türk dillerinde Mastar) ; *Über die slawischen Einflüsse in der karaimischen Sprache* (Karaim diline Slav etkileri); *Phonetische Merkmale des Luck-Halicz Dialekten der karaimischen Sprache* (Karaim dili Haliç Dialektiğinin Fonetik özellikleri); *Poslovicy i pogovorki traiskich karaimov* (Troki Karaimlerinin atasözü ve deyimleri)

Tadeusz Majda, Türk elyazmaları ve Türk sanatı ile meşgul olmuştur. *Problemy języka tureckiego XVII w* (XVII. yüzyılda Türk dilinin problemleri) adlı doktora çalışması, Polonya koleksiyonlarında bulunan bir metinden hareketle yazılmıştır. *Katalog Rekopisow Tureckich I Perskich*, Varşova 1976, adlı çalışmasında Polonya kütüphanelerinde bulunan Türkçe yazmalar hakkında bilgi vermiştir. Majda, Türk sanatı ve Türk kostümleriyle de ilgilenmiştir: 'Present State and Perspectives of the Studies of Otoman Turkish Linguistic Monuments in Phonetic Transcription; A letter by Sultan Mehmet III to King Sigismund III in Polish Transcription' RO, 1976, C.38; *Rozwój języka tureckiego w XVII wieku, rękopis z 1611 r.*, Varşova 1985 (1611'de yazılan bir metne göre XVII. yüzyıldaki Türk dilinin gelişimi); *A Seventeenth Century Turkish Text in Latin Characters from a Polish Collection* "I. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul 1979; 'An 18th Century Eastern Anatolian Dialect Recorded in Latin Characters', *Prilozi za Orijentalnu Filologiju* 1980, C.30.

Varşova'daki Türkoloji Bölümünün bir dönem başkanlığını da yürüten Stanisław Kałużynski, Yakut dili hakkında araştırmalar yapmıştır: 'Issledovanja po morfologii jakutskogo jazyka' RO, 1968, C.31, S.2 (Yakut dili morfolojisi üzerine araştırmalar); 'Etimologiceskie issledovanija po jakutskomu jazyku' RO, 1978-1986, C.39-45 (Yakut dili etimoloji araştırmaları); 'Jakutische Wortforschungen' (Yakut dili Morfolojisi), CAJ, 1962, C.7, S.3; Yakut dili ile Moğolca arasındaki ilişkileri araştırmıştır: *Mongolische Elemente in der jakutischen Sprache* (Yakut dilinde Moğolca unsurlar), 1961; *Jakutische Wortforschungen* ; *Miejsce języka jakuckiego w grupie tureckiej i jego stosunek do pozostałych języków altajskich* (Türk familyasında Altay dilinin yeri ve Altay dilleri ilişkileri); *Issledovanija po morfologii jakutskogo jazyka* (Yakut Dili Morfoloji Çalışmaları); *Die Yajutische Literatur* (Yakut Edebiyatı)

Kuzeydoğuda bulunan ve Türk dünyasının bir parçası olan Yakutlar Sibiry'a da yaşamışlardır. Kuzeybatıdaki Polonya-Litvanya Karaimleri ile Yakutlar, Polonyalı Türkologların çalışma alanlarını oluşturmuştur. Prof. Stanisław Kałużynski, çok uzun zaman bu diller ile meşgul olmuş ve şu çalışmalara imza atmıştır: 'Die magisch-weissagerische Termonologie im Karaimischen', UAYb, 1965, C.36, S. 3-4; 'Über die slavischen Einflüsse in der karaimischen Sprache', (Karaim dilinin Slav dillerine etkileri hakkında), SSH, 1969, C.15; 'Phonetische Merkmale des Luck-Halicz Dialektes der karaimischen Sprache', (Karaim dilinde Luck-Halicz lehçesinin fonetik unsurları), RO, 1978, C.39, S.2. Polonya - Litvanya Tatarları ile ilgili de birkaç makale kaleme almıştır: 'Zametki o jazyke litovskich tatar', (Litvanya Tatarlarının dili hakkında) *Voprosy Jazykoznanija*, 1972, C.1; 'Une legende des Tatares de Pologne', *Hommage a Pertev Naili Boratav*, Paris 1978. Türk dillerinin morfolojisi hakkında da makaleler yazmıştır: 'Zur Frage der verdoppelten Wortbildungen in der alttürkischen, Literatur', *Philologia Orientalis*, 1983, C. 5; 'Formy infinitiva tjurkskich jazykov', (Türk dilinde masdarlar), RO, 1985, C.4, S.2.

Prof. Edward Tryjarski, Ermeni-Kıpçak dili ve eski Türk dili hakkında araştırmalar yapmıştır: 'Die armeno-kiptschakische Sprache und Literatur-ein Beispiel für kulturellen Synkretismus', UAYb, 1985, C.5; 'La litterature armeno-kiptchak', *Philologiae Turcicae Fundamenta*, 1964, Wiesbaden, C.2 s. 805-806; *Dictionnaire armeno-kiptchak d'apres trois manuscrits des collectons viennoises*, Varşova 1968-1972, C. 1-4; *Les Noms De Personnes Dans Les Écrits Arméno-Kiptchak: Un Essai De Classification*,

Actes Du Xie Congres International Des Sciences Onomastiques, Sofia, 1972, s. 365-381; A Fragment of an Unknown Armeno-Kipchak Text from Polish Collections, RO, 38, s. 291-302. 'Les termes relatifs aux jeux de cartes dans le monde turc', TKA, 1976, C.15, S.1-2; 'A few Remarkson the History of Turkish Fruitgrowing', MT, 1977, C.3; 'Names for Monetary Units, Measures and Weights in Armeno-Kipchak Texts', AAS, 1982, C.16, S.3. 'An Armeno-Kipchak Sermon by Anton Vartabed from the 17th Century', Tractata Altaica, 1976, s. 647-674; 'Der Zweite Brief Des Paulus An Die Korinther In Armeno-Kiptschakischer Version Und Seine Sprache', Altaica Collecta, 1976, s. 267-344; 'The Confession of Anton Vartabed', Studia Orientalia, 47, 1977, s. 271-279; 'An Armeno-Kipchak Version of the Lord's Prayer', Harvard Ukrainian Studies, 3/4, 1979/1980, s. 896-901; 'How to Live to Be (at Least!) a Hundred and Twenty', AOH, 36 (3), 1982, s. 539-544; 'A Fragment of the Apochryphal Psalm 151 in its Armeno-Kipchak Version', Journal of Semitic Studies, 28 (2), 1983, s. 297-302; 'A List of Armeno-Kipchak Verbs Including Their Basic Grammatical Forms', Bulletin of the Institute for the Study of North Eurasian Cultures, 1984, s. 69-109; 'The Story of Holy Mariane in the Kipchak Language of the Polish Armenians', JTS, Harvard University, 13, 1989, s. 205-236; 'Armeno-Kipchak Advices about Growing of Fruits and Flowers', Silk Road Studies, V., s. 367-377; 'One More Sermon by Anton Vartabed', AOH, L (1-3), 1992, s. 301-320; 'Oguz (Ottoman) elements in Armeno-Kipchak // Acta Viennensia Ottomanica': Akten des 13. CIEPO – Symposiums (Comité International Études Pré-Ottomanes et Ottomanes) vom 21. bis 25. September 1998, 1999, s. 359-362; 'On the Importance Of Slavic Elements In Armeno-Kipchak Texts', FO, XXXVI, 2000, s. 343-351; 'Arabic and Persian Loan Words in Armeno-Kipchak, Hasan Eren Armağanı, 2001, TDK Yay., Ankara.

Tryjarski, eski Türk yazıtlarını araştırmak için 1962'de Moğolistan'a gitmiş ve şu çalışmalarına imza atmıştır: 'The Present State of Preservation of Old Turkic Relics in Mongolia nad the Need for their Conservation', UAJb, 1966, C.38; 'Altes und Neues zur Enteshung der turkischen Runenschrift', RO, 1985, C. 45, S.1; 'Alte und neue Probleme der runenartigen Inschriften Europas' Runen, Tamgas und Graffiti aus Asien und Osteuropa, Wiesbaden 1985; 'Textes dela tradition orale des Turcs de la Dobrudja roumaine', Studia Turcologica Memoriae Alexii Bombaci Dicata, Napoli 1982; UAJb, 1987, C.7; 'Zwyczaje pogrzebowludów tureckich', (Türklerde ölü gömme adetleri), Permanent International Altaiste Conference, Newsletter, 1978.

Krakow Türkolojisi

1918 yılında Polonya'nın kaybettiği bağımsızlığını tekrar kazanması, ayrı ayrı bilim dallarında olduğu gibi doğu bilimlerinin, dolayısıyla da Türkoloji'nin gelişmesine sebep olmuş, Krakow, Vilnus ve Lvov'da Doğu Bilimi araştırmaları düzenli bir şekilde gelişmeye başlamıştır²⁰.

Polonya'da ikinci kuşak Türkoloji çalışmaları 1919 yılında, Krakow'da Jagiellonian Üniversitesinde Prof. Tadeusz Kowalski başkanlığında, Katedrę Filologii Orientalnej (Doğu Dilleri Bölümü)nün kurulmasıyla hayata geçmiştir²¹.

Prof. Dr. Tadeusz Kowalski (ö. 1948)

Viyana ve Almanya'da öğrenim gören, Arap, Fars dili ve edebiyatı uzmanı olan Kowalski, Türkoloji alanında da çok iyi bir eğitim almıştır. Çok yönlü bir Türkolog olan Kowalski, Krakov'daki Türkoloji'ye kısa sürede uluslararası saygınlık kazandırmıştır. Kowalski, 1916 yılında yaralı Türk askerlerinin Avusturya hastanesinde kalmalarından faydalanarak Türk diyalektiği ve Osmanlı-Türk folkloru üzerine araştırmalar yapmış, topladığı zengin dil malzemelerini Zagadki ludowe tureckie Krakow 1919, (Türk Halk Bilmeceleri), Ze studiów nad formą poezji ludów tureckich Krakow 1922, (Türk Halk Şiirlerinin Formları Üzerine Araştırmalar) ve "Osmanischtürkische Volkslieder aus Mazedonien" Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes XXXIII, 1926, s.166-231, adlı makalelerinde bir araya getirmiştir.

²⁰ İkinci Dünya Savaşından sonra Lvov Ukrayna, Vilno ise Litvanya sınırları içinde kaldığı için Krakow Polonya Türkoloji'sinin merkezi olmuştur (Tryjarski: 25). Polonya'da halen Varşova (Varşova Üniversitesi), Ponzan (Adam Miskiewicz Üniversitesi) ve Krakow (Jagiellonian Üniversitesi) şehirlerinde olmak üzere üç üniversitede Türkoloji bölümü bulunmaktadır. 1932 yılında Varşova Üniversitesi bünyesinde kurulan Doğu Dilleri Enstitüsü'nün ilk yıllarında Türkoloji bölümü henüz yoktu. 1935 yılında Ananiasz Zajaczkowski başkanlığında Türkoloji 'Kürsü' olarak açıldı. 1939 yılında II. Dünya Savaşında Türkoloji'nin de bulunduğu enstitü binası bombalanınca derslere ara verildi. 1945'te Krakow'a gelen ve bir süre buradaki Türkoloji'de ders veren Zajaczkowski, savaştan sonra Varşova'ya döndü ve Türkoloji'yi tekrar açtı. 1948-1049 öğretim yılından sonra Türkoloji çalışmaları bu defa bölüm olarak yeniden eğitime başladı (Tryjarski 1983: 27). Poznan'da Adam Miskiewicz Üniversitesi bünyesinde kurulan Türkoloji bölümü ise eğitime 2002-2003 yılında başlamıştır.

²¹ Türkoloji ilk başlarda kürsü şeklinde Doğu Dilleri Bölümü'nün bir alt kolu olarak hizmet vermeye başlamış, daha sonraları ise müstakil bir bölüm haline gelmiştir. Doğu Dilleri Bölümü 1964 yılında üniversitenin 600. kuruluş yıldönümünde *Enstitut Philologi Orientalia* adını almıştır.

Sonraki yıllarda Anadolu'nun içlerine kadar gidip orada hem dil-edebiyat (halk şarkıları, bilmeceleri) hem de folklor-etnografik alanında malzemeler toplama fırsatını elde etmiştir. Türkiye'ye birkaç kez bilimsel seyahat yapan Kowalski, birikimlerini İslâm Ansiklopedisi'nde "Osmanisch-türkische Dialekte", C.IV, Leiden 1931, s.991-1011'de yayımlamıştır. Bu konuyla ilgili "Einige Probleme der osmanisch-türkischen Dialektforschung", RO., VII, 1931, s.264-280; "Türkische Volksrätsel aus Kleinasien" Archiv Orientalni, IV, 1933, s.295-324 adlı derlemelerini yayımlamıştır.

Kowalski, Türk şivelerinin Anadolu'nun dışında da varlıklarını sürdürdüklerinden hareketle araştırmalarını sadece Anadolu ile sınırlandırmamış, Türk şivelerini Kuzey-Doğu Bulgaristan'da araştırarak sonuçlarını *Les Turcs et la langue Bulgarie du Nord-Est* Krakov 1933, monografisinde ve "Türkische Volksrätsel aus Nordbulgarien" Festschrift für Georg Jacob, Leipzig 1932, s.128-145 ve "Ringkämpfe bei den Balkan-türken" Annali del Instituto Superiore Orientale di Napoli, N.S.I, Roma 1940, s. 163-175 makalelerinde yayımlamıştır. Romanya Dobruca'sında Türk ve Tatar köylerinde yaşayan halklar üzerine de çalışmıştır: "Les éléments ethniques turcs de la Dobroudja" RO., XIV, 1939, s.66-80; "balkanskim Turci", Kniga o Balkanu, I, Belgrad 1936, s.179-186; "Les Turcs balkaniques", Revue Internationale es Etudes Balkaniques, I – II, 1936, s. 420-430.

"A propos du Codex Cumanicus", RO., VI, 1929, s.210-215 ve "Wyrazy kipczackie w języku Ormian polskich" (Polonya Ermenilerinin Dilinde Kıpçak Kelimeleri) A book in the Memory of Shapshal, 1938, adlı makalelerinde Kıpçak dil grubu ile uğraşan Kowalski, Kıpçak grubuna ait olan Polonya Karaim Türkçesi²² hakkında araştırmalar yapmıştır.

Kowalski'nin, Karaim dili üzerine araştırmaları içeren *Karaimische Texte im Dialekt von Troki* adlı ana eseri, Polonya Bilimler Akademisi tarafından 1929 yılında yayımlanmıştır. Bu araştırma Türkoloji incelemeleri arasında önemli bir değere sahiptir ve onun sayesinde Kıpçakça araştırmalarında Polonya Türkolojisi, Türk Bilimi incelemelerinde ilk sıradakini yerini korumaktadır. Türkoloji çalışmaları için Karaim dilinin önemini tam olarak kavrayan Kowalski, Haliç, Troki ve Vilnius'daki Karaim Türklerini birkaç ziyaret etmiş çalışmalarını bu dil üzerine yoğunlaştırmıştır. Karaim araştırmalarını içeren şu çalışmalara da imza atmıştır: "Pieśni obrzędowe w narzeczü Karaimów z Trok" (Troki Karaim Dialektiğindeki Rittül Şarkılar), RO., sy.3, 1926; "Przyczynki do etnografii i dialektologii karaimskiej" (Karaim Etnografisi ve Dialektiğine Katkılar), RO., sy.5, 1929.

Kowalski, "Sir Aurel Stein's Sprachaufzeichnung im Äjnallu-Dialekt aus Südpersien", PAU, nr 29, Krakov 1937, makalesinde Türk dil ailesinin Doğu İran'da konuşulan äjnallu diyalektiği üzerine yazmıştır.

Eski Türk yazıları ile de özellikle A.V. Gabain'in ölümünden sonra yayımlanan *Türkische Turfantexte*, Berlin 1959'de Turfan yazmalarıyla da uğraşmıştır.

Kowalski, Türk dilinin genel meseleleri üzerine de verimli araştırmalar yürütmüştür: "Zur semantischen Funktion des Pluralsuffixes –lar –lär in den Türk Sprachen" Prace Komisji Orientalistycznej PAU nr 25, Krakov 1936, makalesi Türk dilindeki çokluk ekleri meselesiyle ilgilidir. Dikkate değer bir diğer makalesi de "Próba charakterystyki języków tureckich" (Türk Dilleri üzerine denemeler), Myśl Karaimska, N.S.I, Wrocław 1946, s. 35-73'dir

Türkiye'deki bilim çevreleriyle de ilişkilerini canlı tutan Kowalski'nin birkaç çalışması Türkçeye çevrilmiştir. Türkiye'ye yaptığı seyahatlar sonucu kaleme aldığı *Turcja powojenna* Varşova–Krakov 1925, (Savaş sonrası Türkiye) adlı genel okuyucuya hitap eden popüler kitabı, I. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'de meydana gelen değişiklikler hakkında bilgiler vermektedir.

Polonya dilindeki Türkçe kelimeler hakkında da çalışmalar yapmıştır: "W sprawie metodologii badań zapożyczeń tureckich w językach słowiańskich" (Slav Dillerindeki Türkçe kelimeler üzerine araştırma yöntemleri hususunda), Sbornik Prací I. Sjezdu Slovanských Filologů v Praze 1929, Prag 1932, s.554-556,. Bu makaleleri, *Studia orientalistyczne z dziejów słownictwa polskiego*, Wrocław 1953, (Polonya kelimeleri tarihi üzerine araştırmalar) da bir araya getirilmiştir.

Kowalski'nin görüşleri, genel olarak Türk bilim adamları tarafından yazılan birçok makalede, Türkoloji çalışmalarının gelişimi için hatırı sayılır bir önemde kabul görmüştür.

Prof. Marian Lewicki (1908-1955)

Prof. Marian Lewicki, Krakov'da eski Türkçe dersleri vermiş ve Altay dilleri üzerine çalışmıştır. Türk ve Moğol morfoloji problemleri üzerine araştırmalar yürütmüş ve "Turcica et Mongolica" RO., 15, 1949 adlı makalesini neşretmiştir. 1519'da Kral I. Sigismund'un Polonya Ermenileri ile ilgili olarak kabul ettiği Kanunlar Kitabı'nın Kıpçak Türkçesi ile yazılmış metnini, R. Kohnova ile birlikte yayımlamışlardır: "La version turque-kiptchak du 'Code des lois des Armeniens polonais' d'après le Ms. No 1916 de la Bibliothèque Ossolineum", RO., 21 (1957), s.153-300; "La Terme Nēmič 'Polonais,

²² Polonya'da, bu alandaki ilk çalışmalar Jan Grzegorzewski (1846-1922)'ye aittir: "Ein türk-tatarischer Dialekt in Galizien Sitzungsberichte der Akademie der Wissenschaften in Wien", *Philosophisch-Historische Klasse*, CXLVI, Wien 1903, ve "Caraimica Język Łach-Karaitów (Leh-Karaim dili), RO., 1-2, (1916-1918), s. 252-296.

Latin, Européen' Dans La Langue Kiptchak Des Arméniens Polonais', *Onomastica*, 3 (2), s.249-257; 'La Version Turque-Kiptchak Du "Code Des Lois Des Arméniens Polonais" D'après le ms. N 1916 de la Bibliothèque Ossolineum', *RO.*, 21, s. 153-300.

Dr. Władysław Zimnicki (1897-1979)

Dr. Władysław Zimnicki, Vilnus'ta doğmuş, 1918'de Kiev'de Yakın Doğu Enstitüsünde öğrenime başlamıştır. 1920'de Krakov'da Doğu Dilleri Filolojisinde T. Kowalski'nin öğrencisi olarak Türkçe, Arapça ve Farsça öğrenmiştir. 1920'de Dobruca'ya, 1925'te Türkiye'ye gitmiş, İstanbul'da Polonya konsolosluğunda çalışmıştır. 1946-1949 yılları arası Wrocław'da²³ Türkçe öğretmiştir. 1949'da Krakov'a gelmiş ve Türk-Osmanlı diplomasisi, paleografya ve Türkçe gramer konularında dersler vermiştir. Aynı zamanda eski Türk edebiyatı da okutmuştur. 1951'de "Dokumenty tureckie do dziejów Polski według zbioru Feridun Beya Münşaat-üs-selatin z XVI-XVII" (Feridun Bey Münşaatına göre XVI-XVII yüzyıl Türk belgelerinde Polonya tarihi) adlı teziyle doktor olmuştur. Öğretici amaçlı olarak Wybor tekstów tureckich, *Opowiadania Chodzy Nasreddina* (Türkçe metinler derlemesi – Nasreddin Hoca hikâyeleri), Warszawa 1951; *Tureckie pismo divani* (Türk divani yazısı) Krakow 1951 ve *Pismo starotureckie* (Eski Türkçe'nin Yazısı) Krakow 1952, adlı eserlerini yayımlamıştır. "Jarlyk Maksud ben Selamet Girej Chana z r. 1767", (Maksud ben Selamat Giray Han'ın 1767 Tarihli Yarlığı) *RO.*, 8 (1934), s.161-166; "Turecko-Mongolska chronologia", *Nauka i Zycie*, II, nr 9 (12) Wrocław 1946, s.298-308. adlı makaleleri de mevcuttur.

Dr. Jerzy Lisowski

Dr. Jerzy Lisowski, XVIII. yüzyılda Polonya-Türkiye ilişkileri hakkında makaleler yazmıştır: "Quelques remarques sur la mission de Mehmet Aga en Pologne (1707)", *I/1*, 1959, s.46-56; "Deux documents turcs concernant l'ambassade de Samuel Górski à la Porte Ottomane (1707)", *FO.*, V, 1963, s.89-96. Türk dillerindeki fiil sistemi üzerine araştırmalar yapmış ve 1964'te "Çuvaş Dilindeki Hareket Fiilleri Üzerine" adlı doktora tezini savunmuştur. Diğer çalışmaları:

- "Zur Frage der turkischen Polenpolitik der Jahre 1704-1714", *FO.*, XII 1970, s.125-139.

- "A propos d'un échange des prisonniers entre le sultan Ahmet III et Charles XII, roi de Suède", *FO.*, XIV, 1972-1973, s.289-292.

- "Zur Klassifizierung der Zusammensetzungen von Zeitwörtern der Bewegung im Tatarischen und im Baschkirischen", *FO.*, XV, 1974, s.141-147.

- "Zusammengesetzte Verba der Bewegung im Tschuwaschischen", *FO.*, XIV, 1972-1973, s.155-159.

Prof. Dr. Jan Ciopiński (1938-)

Prof. Dr. Jan Ciopiński çalışmalarına Orhun Kitabeleri'ndeki bileşik fiil yapılarını incelemekle başlamış ve "Les Formes composées du verbe dans les inscriptions en honneur de de Kül-Tägin et du Ton-yuquq", *FO.*, VI, 1964, s.55-96. makalesinde bu konuyu işlemiştir. Kesik Baş hikayesinin orijinal metni ile Fransızca çevirisini karşılaştırmış, *Folia Orientalia* XI, 1969, s. 79-88; XII, 1970, s.61-68 ; XIII, 1971, s.9-13'te yayımlamıştır. 1973'te doktora tezi olan "Księga Porad (Risalet'un-Nushiyye)'yi savunmuştur. Halen eski Türk edebiyatı dersleri vermektedir.

Prof. Dr. Stanisław Stachowski (1930-)

Bir Slavist olarak Türkoloji alanında da kendi kendini yetiştiren Stanisław Stachowski, Yagellon Üniversitesi Slav Dilleri Bölümünden²⁴ 1956'da mezun olmuştur. 1961'de Sırp-Hırvatça'da yabancı ekler adlı teziyle yüksek lisansını tamamlamış, 1967'de *Język górnołużycki w 'De originibus lingua Sorabicae' A. Frencla (1693-1696) (A.Frencl'in (1693-1696) 'De originibus lingua Sorabicae' Eserindeki Üst-Sırpça)* adlı teziyle doktorasını tamamlamıştır. Türk dilinin Güney Slav dillerine olan etkisini ortaya koyan "Fonetyka zapożyczeń osmańsko-tureckich w języku serbsko-chorwackim" 1975 (Sırp-Hırvat Dilinde Osmanlı-Türk Kelimelerin Fonetigi) adlı teziyle doçent olmuş ve bu çalışmasıyla bilim dünyasının dikkatini çekmiştir. 17 kitap 60'tan fazla makaleye imza atan, Altay, Ural ve Slav dilleri uzmanı olan Stachowski²⁴ aynı zamanda Dolgan dili ile Yakutça üzerine de ciddi çalışmalar yapmıştır. Türk-Slav dilleri karşılaştırmaları çalışmalarında çok başarılı olmuştur. Slav dillerindeki Türkçe kelimeler, Osmanlı Türkçesindeki Arapça kelimeler konusunu işleyen yayınlar kaleme almıştır: "Studia nad chronologią turcyzmów w języku serbsko-chorwackim" Krakow 1982, (Sırp-Hırvat Dilinde Türk Kelimelerin Kronolojisi Üzerine Araştırmalar); "Studia nad chronologią turcyzmów w języku

²³ 1945 yılında Wrocław'da açılan Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün ilk yıllarında Türkçe bölümü de mevcuttu. Varşova'dan gelen Ananiasz Zajaczkowski burada dersler vermiştir. 5 yıl eğitim veren Türkoloji 1951'de kapanmıştır. Bu yıllar içinde Türkoloji'de bir dr. tezi ve bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

²⁴ Enstitü müdürlüğü de yapan Stachowski, 1987 yılında Macar bölümünü kurmuş 1991'e kadar başkanlığını yürütmüştür. Hakkında 3 tane armağan çıkmıştır. *STC* 10. sayı, *FO* 36. sayı ve *Studia Linguistica in Honorem Stanisław Stachowski* 2000.

buğarskim” Krakov 1971, (Bulgar Dilinde Türk Kelimelerin Kronolojisi Üzerine Araştırmalar); “Die osmanisch-türkischen Lehnwörter im Serbokroatischen und ihre Bedeutung für die historische Phonetik des Osmanisch-Türkischen”, FO., IV, 1963, s.154-170; “Studien über den osmanisch-türkischen Wortschatz”, FO., V, 1964, s.75-88.

Stachowski, Osmanlı Türkçesindeki ödünç kelimeleri de incelemiştir. FO.'nin XIV-XIX. (1973-1978) sayılarında “Studien über die neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen” adlı makalesi, bu konuyu içermektedir. “Beiträge zur Geschichte der griechischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen” FO., XIII, 1971, s.267-98. makalesinde Osmanlı Türkçesinde Yunanca’dan alınan ödünç kelimeler işlenmiştir. Diğer çalışmaları:

-“Czasowniki serbochorwackie o snowie tureckiej”,(Türkçe’den Gelen Sırp-Hırvat Fiilleri), Studia linguistica im honorem Th. Lehr-Splawiński (Kraków), s. 265-8.

-“Studien über den osmanisch-türkischen Wortschatz, II”, FO.,VI,s. 41-54.

-“Zametki po metodologii ètimologièeskich issledovanij tureckich zaimstvovanij w serbsko-chorvatskom jazyke”, Ètim. 1964, ed. 1965, s.56-71.

-“Studien über den osmanisch-türkischen Wortschatz, III”, FO., VII, s.75-89.

-“Słowniczek serbsko-turecki z r. 1631”, (1631 Tarihli Küçük Sırpça-Türkçe Sözlük), SKNO, 1, s.113-15.

-“Dialekt tureckiXVII w. w Albanii”, (XVII. Yüzyılda Arnavutluk’ta Türk Ağzı), SKNO 1, s. 85-7.

-“Der türkische Dialekt des 17.Jhs. in Albanien”, FO, VIII, 1966-1967, s.179-95.

-“Turcizmy v slovare J. Mikali”, (J.Mikail’in Sözlüğünde Türk Kökenli Kelimeler) Ètim. 1965, ed. 1967, s.196-210.

-“Osmanisch-türkische Wörter im Wörterbuch von P. S. Pallas (1787-1789)”, FO., IX, s.53-68.

-“Die Turzismen in dem „Slavenoserbskij Leksikon“ aus dem J. 1790”, Slavica 8, s.231-6.

-“Przyczynek do chronologii turcyzmów w języku serbsko-chorwackim”, (Sırp-Hırvat Dilinde Türkçe Kelimelerin Kronolojisi Üzerine), SFPS, VIII, s.303-9.

-“Beiträge zur Chronologie der albanischen Turzismen”, FO., X, s. 48-55.

-“Ein türkisches Wörterverzeichnis aus dem J. 1688”, FO., XI, s.259-64.

-“Źródła staropolskie do historii języka osmańsko-tureckiego”, (Osmanlı-Türk Dilinin Tarihi İçin Eski Lehçe Kaynakçalar), SKNO, 17/1, s.68-9.

-“Fonetyka zapożyczeń osmańsko-tureckich w języku serbsko-chorwackim” (Sırp-Hırvat Dilinde Osmanlı-Türk Dilinden Gelen Kelimelerin Sesbilimi), (Monografie Slawistyczne 23), Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 241 s.

-“Studien über die neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, I (A-Ç)”, FO., XIV, (1972-23), s. 77-118.

-“Studien über die neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, II (D-H)”, FO., XV, s.87-118.

-“Studien über die arabischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen”, I (A-İ), Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 145 s.

-“Studien über die neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, III (Ġ-N)”, FO., XVI, s.145-92.

-“Studien über die neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, IV (O-P)”, FO., s.141-73.

-“Studien über die arabischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, II (K-M), Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 154 s.

-“Studien über die neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, V (R-S)”, FO., XVIII, s. 87-118.

-“Studien über die neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, VI (Ş-Ü)”, FO., XIX, s.93-126.

-“Studien über die neupersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, VII (V-Z)”, FO., XX, s. 31-55.

-“Slawische Wörter in der türkischen Sprache des 17. Jahrhunderts”, SSH, 25 (FS L. Handrovics), s. 363-70.

- “Studien über die arabischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, III (N-T), Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź, 147 s.
- “Die türkischen Lehnwörter im Talyschischen”, Bednarczuk, L./Czapkiewicz, A. (eds): *Studia Indo-Iranica* (FS T. Pobożniak), Wrocław – Kraków, s.147–81.
- “Studien über die arabischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen, IV (U-Z und Nachträge), Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź, 113 s.
- “Das osmanisch-türkische Wortgut bei J. Leunclavius (1591)”, *PrJ*, 78, s.127–50.
- “Türkische Lehnwörter im serbischen Dialekt von Pirot (= *PrJ* 111), Kraków, 78 s.
- “Geschichte des osmanisch-türkischen pınar ‘Quelle’”, *RO.*, 49 (FS E. Tryjarski), s.185–90.
- “Studien zur türkischen Wortgeschichte (I)”, *STC*, I, s.185–209.
- “Osmanisch-türkische und tatarische Lehnwörter im Polnischen und ihre Bedeutung für die türkische Wortgeschichte. – Kellner-Heinkele, B./Stachowski, M. (Hrsg.): *Laut- und Wortgeschichte der Türksprachen, Beiträge des Internationalen Symposiums, Berlin, 7. bis 10. Juli 1992, Wiesbaden*, s. 155–71.
- “Die Rolle des Griechischen in der Geschichte des Osmanisch-Türkischen”, Smoczyński, W. (Hrsg.), *Analecta Indoeuropaea Cracoviensia I. Safarewicz memoriae dicata*, Kraków, s. 377 – 85.
- “Turzismen im Dushmani-Dialekt des Albanischen”, Dávid, G./Vásáry, I. (eds): *Studia Orientalia Prof. Susannae Kakuk septuagennariae dicata* (= *AOH* 48), s. 465–72).
- “Historisches Wörterbuch der bildungen auf -cı||-ıcı im Osmanisch-Türkischen” (*STC* 2), Kraków, 197 s.
- “Zur Geschichte des osmanisch-türkischen zıbin ‘eine Art Obergewand’”, *SEC*, 1, s.117–24.
- “Arabisches Lehngut im türkischen Dialekt von Edirne”, *RO.*, 50, s.243–50.
- “Zur Geschichte des osmanisch-türkischen pabuç ‘schaftloser Schuh, Pantoffel’”, Kellner-Heinkele, B. / Zieme, P. (eds): *Studia Ottomanica. Festgabe für Gy. Hazai, Wiesbaden*, s. 181–92.
- “Turczyzny w języku ukraińskiej prozy pamiętnikarskiej pierwszej połowy XVIII wieku”, (*XVIII Yüzyılım İlk Yarısında Ukrayna Hatıra Defteri Metninde Türk Kelimeleri*), Bolek, A. et al. (Red.): *Słowianie Wschodni, Międy językiem a kulturą (Doğu Slavlar. Dil İle Kültür arasında)*, (FS W. Witkowski), Kraków, s.151–157.
- “Turczyzny w dialektach serbsko-chorwackich”, (*Sırp-Hırvat Ağızlarında Türk Kelimeler*) (1). *PrJ*, 118, Kraków, s.87–102.
- “Osmanlı Türkçesinde Yeni Farsça Alıntılar Sözlüğü. Wörterbuch der neuopersischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen”, İstanbul, 303 s.
- “Zum Wortschatz der türkischen Mundarten Mazedoniens”, *Languages and culture of Turkic peoples*, *STC*, 5, s.255–62.
- “Ein bulgar-türkisches Lehnwort in den slawischen Sprachen (varkoč ‘Haarzopf’)”, Laut, J.P. / Ölmez, M. (Hrsg.): *Bahşı Ögdisi. Festschrift für Klaus Röhrborn anlässlich seines 60. Geburtstags, Freiburg – İstanbul*, s.379–89.
- “Das Suffix -rak in der osmanisch-türkischen Sprachgeschichte”, *MT*, 20, s.59–71.
- “Turczyzny w dialektach serbsko-chorwackich” (*Sırp-Hırvat Ağızlarında Türk Kelimeler*) (2). *PrJ*, 119, s.111–17.
- “Słownictwo pochodzenia orientalnego w utworach Adama Mickiewicza” (*Adam Mickiewicz’in Eserlerinde Doğu Kökenli Kelimeler*). – Kurzowa, Z. / Cygal-Krupowa, Z. (Red.): *Mickiewicz i Kresy. Rozprawy przedstawione na miğdzynarodowej sesji naukowej w Krakowie. 4–6 grudnia 1997 (Mickiewicz ve Doğu Toprakları, Krakov’da Uluslararası Bilim Konferansında Sunulan Bildiriler, 4–6 Aralık 1997)*, Kraków, s. 230–246.
- “Słownictwo polskie w Dykcjonarzu tureckim Marcina Paszkowskiego” (*Marcin Paszkowski’nin Türkçe Sözlüğünde Lehçe Kelimeler, (1615)*), Brzezina, M./ Kurek, H. (Red.): *Collectanea Linguistica in honorem Casimiri Polański*, Kraków, s.243 – 53.
- “Index der türkischen Wörter. – F. à Mesgnien Meninski: *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae Arabicae Persicae. Lexicon Turcico-Arabico-Persicum*”, vol. 6, ed. Stachowski, S. / Ölmez, M. (*TDA* 32), İstanbul 2000, 96 S.

-“François à Mesgnien Meninski ve Thesaurus Linguarum Orientalium. - F. à Mesgnien Meninski: Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae Arabicae Persicae. Lexicon Turcico-Arabico-Persicum, vol. 1, ed. Stachowski, S. / Ölmez, M. (TDA 27), İstanbul 2000.

Prof. Dr. Marek Stachowski (1957-)

Stanisław Stachowski'nin oğlu olan Marek Stachowski, Yagellon Üniversitesi Türkoloji Bölümünden 'Nurullah Ataç Günce adlı hatıra defterindeki yeni kelimeler adlı yüksek lisans teziyle mezun olmuş ve 1988'de "Osmanlı Türkçesi"ndeki Avrupa Dillerinden Alıntılar" adlı teziyle doktorasını tamamlamıştır. 1991'de Berlin'deki Freie Üniversitesinde Türkoloji Bölümünün kurulmasına yardımcı olmak için Almanya'ya gidip 1996'ya kadar orada karşılaştırmalı ve tarihî Türk dil bilimi dersleri vermiştir. 1995'de Yakutça ünlüleri anlatan "Geschichte des jakutischen Vokalismus" Krakow 1993, adlı kitabıyla doçent olmuştur. 1996'da Studia Etymologica Cracoviensia (SEC) adlı etimoloji dergisini çıkarmaya başlayan Marek Stachowski, hâlen derginin editörlüğünü yapmaktadır. 1997'de Krakov'da Sibiryâ Dilleri Araştırma Grubunu kurmuş sonra bunu Orta Asya ve Sibiryâ Dilleri Kürsüsüne çevirmiştir. 1998'de profesör olmuştur. 1999-2003 yılları arası, Yagellon Üniversitesi Macar Filolojisi bölüm başkanlığını yürütmüştür. Toplam 6 kitap ve 170'ten fazla makale yazmış, Türkiye, Almanya, Japonya, Finlandiya, Rusya ve Macaristan'da dersler vermiştir. Tarihî dil bilim ve etimoloji konularıyla ilgilenmektedir. Dolganca, Yakutça, Eski Türkçe ve Osmanlıca dilleri üzerine çalışmalar yapmaktadır. Ural, Slav ve Yenisey dilleri üzerine de araştırmaları mevcuttur:

- “Konsonantenadaptation Russischer Lehnwörter Im Dolganischen”, Kraków 1999, 140 s.
- “Dolganische Wortbildung”, Kraków 1997, 124 s.
- “Studien Zum Wortschatz Der Jakutischen Übersetzung Des Neuen Testaments”, (PAN – Oddz. w Krakowie, Prace Komisji Orientalistycznej 23), Kraków 1995, 63 s.
- “Geschichte Des Jakutischen Vokalismus”, (Uniwersytet Jagielloński. Rozprawy habilitacyjne, nr 264), Kraków 1993, 208 s.
- “Dolganischer Wortschatz” (Dolganca Sözlük), Kraków 1993.
- “Dolganischer Wortschatz – SUPPLEMENTBAND”, Kraków 1998.
- “Über einige altaische Lehnwörter in den Jennisiej-Sprachen”, SEC,1,(1996), s.91-115; -“Altaistische Anmerkungen zum “Vergleichenden Wörterbuch der Jennisiej-Sprachen”, SEC 2 (1997), s.227-239.
- “Zur Frage der ursprünglichen Bedeutung von finnisch Lappi ‘Lapland’”, SEC,7, (2002), s.151-158.
- “On the problem of Oriental etymologies of Polish ogar and Hungarian agár ‘hound’”, SEC, 8 (2003), s.169-182.
- “A minimal probabilistic development model of Proto-Turkic E-type vowels”, FO., 34 (1998), s.159-174.
- “Zwei alttürkische Konsonantenwechsel (š ~ s, š ~ l), die Runik und die Altaistik”, J. P. Laut / M. Ölmez (eds); Bahşı Ögdisi [FS Klaus Röhrborn], Freiburg – İstanbul 1998, s.391-399. --“Chronology of some Yakut phonetic changes in the context of 18th century Mongolian loanwords into Yakut”, RO., 58/1, (2005; FS S. Kałużyński), s.194-203.
- “Suffix- und Wortstammtypen im Jakutischen”, STC, 1 (1995), s.163-174.
- “Zum türkischen yıldıırım ‘Blitz’”, UAYb, 56, (1984), s.154-155.
- “Türkisch çocuk ‘Kind’”, UAYb, 57, (1985), s.79-89.
- “Beiträge zur Geschichte der geographischen und ethnischen Namen europäischen Ursprungs im Osmanisch-Türkischen”, UAYb, 58, (1986), s.99-126.
- “Zu europäischen Völker- und Ortsnamen als Basis für osmanisch-türkische Phraseologismen”, UAYb, 59, (1987), s.89-95.
- “Europäische Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen. Forschungsstand und -perspektiven”, PrJ, 87, (1988), s.151-161.
- “Assimilierungswandel in den jakutischen Lautgruppen -IVs und -rVs”, PrJ, 97, (1989), s.121-129.
- “Über die jakutische Deklination”, UAYb, 61, (1989), s.97-120.
- “Der Lautwandel in der Deklination des jakutischen Interrogativpronomens tuox? ‘was?’”, PrJ, 101, (1990), s.115-120.
- “Westeuropäische Eigennamen als Appellativa im Osmanisch-Türkischen (Kurzfassung)”, Zweite Deutsche Turko-logenkonferenz. Thesenband zu den Referaten, Gießen 1990, s.33, Cf. Nr. 33.
- “Über jakutische Glossen im Werk von W. Sieroszewski”, Brendemoen, B. (ed.): Altaica Osloensia. Proceedings from the 32nd meeting of the PIAC, (Oslo, June 12-16, 1989), Oslo 1991, s.301-315.
- “Bemerkungen zu einem neuen turkologischen Handbuch”, Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft, Teil I (Bibliotheca Orientalis Hungarica 31), FO., 27,(1990, ed. 1991). s.237-256.

- “Persische Etymologien in der Geschichte der jakutischen Wortforschung”, ZDMG, 142 (1992), s.105-119.
- “Das Täbris-aserbajdžanische Wortgut bei Alı Ganjelü”, AOH, 45/1, (1991, ed. 1992), s.55-87.
- “Beiträge zur Kenntnis der arabischen und persischen Lehnwörter in den südsibirischen Türksprachen”, FO., 29 (1992-93; FS A. Czapkiewicz, Teil 2), s.247-259.
- “Das tungusische Diminutivsuffix -kän im Dolganischen”, TDA, 3 (1993, FS T. Tekin), s.231-238.
- “Westeuropäische Eigennamen als Appellativa im Osmanisch-Türkischen”, Laut, J. P./ Röhrborn, K.(eds), Sprach- und Kulturkontakte der türkischen Völker, Materialien der 2. Deutschen Turkologen-Konferenz, Rauschholzhausen, 13.-16. Juli 1990, (Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altica 37), Wiesbaden 1993, s.165-172, Cf. Nr. 15.
- “Neue Turkologica aus Krakau”, TULIP, 6, (1993), s.6.
- “Einige Namen für ‘Dach’ in den Türksprachen”, FO., 30, (1994), s.193-201.
- “Über zwei Namen für ‘Knochen’ in den Türksprachen”, FO., 30, (1994),s. 203-207.
- “Der g ~ h-Wechsel im Dolganischen”, FO., 30, (1994), s.209-216.
- “Ein handschriftliches vergleichendes Wörterbuch des Jakutischen von Adam Szymański”, TDA, 4, (1994), s.67-74.
- “Türkisch sarymsak ~ sarmysak ‘Knoblauch’”, TDA, 4, (1994), s.171-172.
- “Das jakutische Futursuffix -ya(x)”, JSFOu, 85, (1994), s.183-188.
- “Der Instrumental im Jakutischen und Dolganischen”, JT, 2/2, (1994), s.245-258.
- “Suffix- und Wortstammtypen im Jakutischen (Kurzfassung)”, Dritte Deutsche Turkologenkonferenz. Zusammenfassungen der Vorträge (Leipzig, 4.-7. Oktober 1994), Leipzig 1994, s.17, Cf. Nr. 50.
- “Neue turkologische Monographien aus Polen 1991-1993”, TULIP, 7, (1994),s. 10a-11b.
- “Suffix- und Wortstammtypen im Jakutischen”, STC, 1, (1995), s.163-174.
- “The increasing of the number of syllables and the chronology of anaptyxis and prosthesis in West European loan-words of Ottoman Turkish”, STC, 1, (1995), s.175-184.
- “Problem orientalnych etymologii polskiego ogar i węgierskiego agár”, (Mac. agár ve leh. ogar kelimelerinin şarkî etimolojik sorunu), SFPS, 32, (1995), s.103-120.
- “Urtürkisch *mč, *nč und das jakutische Ordinalsuffix”, RO., 49/2, (1994, ed. 1995; FS E. Tryjarski), s.177-183.
- “[& Helimski, E.] Turco-Samoiedica”, FO., 31, (1995), s.39-52.
- “Etymological studies on Khakas food names”, FO., 31, (1995), s.147-161.
- “Jakutisch und dolganisch mas ‘Baum’”, CAJ, 39/2, (1995), s.270-274.
- “Arabische Etymologien in der Geschichte der jakutischen Wortforschung”, PrJ, 117, (1995), s.125-138.
- “Über jakutische Etymologien im Werk von W. Sieroszewski”, JSFOu, 86, (1995), s.187-195.
- “Der Komitativ im Jakutischen und Dolganischen”, Smoczyński, W. (ed.): *Analecta Indoeuropaea Cracoviensia*, vol. II: Kuryłowicz Memorial Volume. Part one, Kraków 1995, s. 553-559.
- “Türkische Namen für ‘Schwalbe’ und ihre Spuren im Matorischen”, TDA, 5, (1995), s.85-96.
- “Ein unbekannter turkologischer Brief”, TDA, 5, (1995), s. 231-238.
- “Über einige altaische Lehnwörter in den Jenissej-Sprachen”, SEC, 1, (1996), s.91-115.
- “Słownictwo jakuckiego przekładu ‘Nowego Testamentu’”. (Yeni İncilin Yakutça tercümesinin sözvarlığı), Sprawozdania z posiedzeń Komisji Naukowych PAN, Oddział w Krakowie, vol. 39/1 (styczeń-czerwiec 1995, ed. 1996), s.106-108.
- “Einige chakassische Etymologien”, UAJb, NF 14 (1996), s.218-230.
- “Über das Alter der dolganischen Sprache”, TDA, 6, (1996), s.123-130..
- “Turcologica aus Krakau 1994-1995”, TULIP, 9, (1996), s.5a-6a.
- “Altaistische Anmerkungen zum ‘Vergleichenden Wörterbuch der Jenissej-Sprachen’”, SEC, 2, (1997), s. 227-239.
- “Bemerkungen zu Zahlwörtern sowie Datums- und Altersangaben im Dolganischen und Jakutischen”, Berta, Á. (ed.): *Historical and linguistic interaction between Inner-Asia and Europe (PIAC 39)*, Szeged 1997, s.317-339.
- “Kaza(ch)ski i kecki czyli rozterki orientalisty”, JP, 77/4-5, (1997), s.379a-380a.
- “A current bibliography of Turkic etymologies 1 (1994-1995)”, SEC, 2, (1997), s.283-330.
- “Zametka po povodu arabskich i persidskich zaimstvovanij v dolganskom jazyke i putej ich proniknovenija na sever”, (Dolgan Diline Arapça ve Farsça Kelimelerin İtikali ve Onların Kuzeye Geçiş Yollarına Dair) TDA, 7, (1997), s. 41-54.
- “Dolganie, czyli Turcy zza Koła Polarnego. Relacja z badań terenowych na Półwyspie Tajmyr”, (Dolganlar yani kutup dairesinden sonraki Türkler, Taymir yarımadasındaki alan araştırmaları), Sprawozdania z posiedzeń Komisji Naukowych PAN – Oddział w Krakowie, vol. 40/1 (styczeń-czerwiec 1996, ed. 1997), s. 44.
- “A current bibliography of Turkic etymologies 2 (1996-1997 et addenda)”, SEC, 3, (1998), s.135-161.
- “[& Menz, A.] Yakut. – Johanson, L. & Csató, É. Á. (eds): *The Turkic languages*, London & New York 1998, s.417-433.

- “Lexikalisierung der Possessivbildungen im Dolganischen und der a ~ y-Wechsel”, CAJ, 42/1 (1998), s.88-98.
- “A note on Proto-Turkic *Cč, *čC clusters and Proto-Altaic sources of š and č in Turkic languages”, FO., 34, (1998), s.149-158.
- “A minimal probabilistic development model of Proto-Turkic E-type vowels”, FO., 34, (1998), s.159-174.
- “Erwiderung auf C. Schönigs Rezension über meine “Dolganische Wortbildung”., FO, 34, (1998), s.226-228.
- “An example of Nganasan-Dolgan linguistic contact”, TL, 2/1, (1998), s.126-129.
- “Studien zum baraba-tatarischen Konsonantismus”, Stachowski, M. (ed.): Languages and culture of Turkic peoples [Memorial Volume for Tadeusz Kowalski] (= STC 5), Kraków 1998, s.245-254.
- “Zwei alttürkische Konsonantenwechsel (š ~ s, š ~ l), die Runik und die Altaistik”, J. P. Laut / M. Ölmez (eds): Bahşı Ögdisi [FS Klaus Röhrborn], Freiburg – İstanbul 1998, s.391-399.
- “Der Terminus “Lenatürkisch”, TDA, 8, (1998), s.29-34.
- “The Centre of Siberian Studies in Cracow”, IAS, 18/1999, s.7.
- “Uralistisch-turkologische Überlegungen zur Fledermaus”, SEC, 4, (1999), s.127-136.
- “Old Japanese FaFuri ‘priest, shaman’ and Yakut aba ‘poison’.”, Menges, K. H. / Naumann, N. (eds): Language and Literature – Japanese and the other Altaic languages [FS R. A. Miller], Wiesbaden 1999, s.19-27.
- “Korean-Turkic studies”, Brzezina, M. / Kurek, H. (eds): Collectanea linguistica in honorem Casimiri Polański, Kraków 1999, s.231-241.
- “Abriß der Konsonantenadaptation der westeuropäischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen”, TDA, 9, (1999), s.67-117.
- “Der Ursprung von Unmöglichkeitssuffixen des Osmanisch-Türkischen [preprint]”, Kleine turkologische Beiträge aus Beijing, Berlin, Freiburg, Kraków und Leipzig, als Ehrengaben dargebracht dem Freund und Kollegen György Kara anlässlich seines 65. Geburtstages am 23. Juni 2000 in Berlin, Berlin 2000, s.17-22.
- “Der Ursprung von Unmöglichkeitssuffixen des Osmanisch-Türkischen”, TDA, 10, (2000; FS Gy. Kara), s.25-31.
- “Abriß der Konsonantenadaptation der westeuropäischen Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen”, TDA, 10, (2000; FS Gy. Kara), s.139-189.
- “Jakutische und dolganische Bezeichnungen für ‘Penis’ vor sibirischem Hintergrund”, SEC, 5, (2000), s.141-144.
- “A current bibliography of Turkic etymologies 3 (1998-1999 et addenda)”, SEC, 5, (2000), s.149-194.
- “Dolganische Monatsnamen”, CAJ, 44/2 (2000), s.293-300.
- “Jakutisch abähy ‘Teufel’”, SEC, 6, (2001), s.173-180.
- “Uralistik und Turkologie – geschieden und doch verliebt”, Pusztay, J. (ed.): Vade mecum! A huszonötödik óra (A Berzsenyi Dániel Főiskola Uralisztikai Tanszékének [1991-2001] jubileumi konferenciája [2001, április 26-27.]), Szombathely 2001, s.209-225.
- “Turecko-węgiersko-słowiańskie tło etnonimu Cygan”, (Cygan halk adının Türk-Macar-İslav altyapısı), Slav, 31 (2001, ed. 2002), s.27-37.
- “Das Ethnonym Zigeuner, sein slawisch-türkischer Hintergrund und ungarisch szegény ‘arm’“, SEC, 7, (2002), s.159-169.
- “Beiträge zur affixalen Wortbildung westeuropäischer Lehnwörter im Osmanisch-Türkischen”, Hauenschield, I. / Schönig, C. / Zieme, P. (eds): Scripta Ottomanica et Res Altaicae [FS B. Kellner-Heinkele], Wiesbaden 2002, s.313-320.
- “A note on the Turkmen name for dragon/monster/snake”, FO, 38, (2002), s.191-192.
- “Altürkische Wortstudien”, Ölmez, M. / Raschmann, S.-Ch. (ed.): Splitter aus der Gegend von Turfan [FS P. Zieme], İstanbul – Berlin 2002, s. 299-308.
- “Zaimstvovannye slova v dolganskom jazyke (Obzor problemy)”, (Dolgançada ödünç kelimeler sorunun genel incelenmesi) KULR, 21, (2002), s.1-24.
- “K voprosu o vremeni vozniknovenija dolganskogo jazyka”, (Dolganca dili oluşunun tarihi sorusuna doğru) Plungjan, V. A. / Urmančieva, A. Ju. (eds): Jazyki mira. Tipologija. Uralistika – Pamjati T. Ždanovej. Stat'i i vospominanija [FS T. Ju. Ždanova], Moskva 2002, s. 565-572.
- “On the problem of Oriental etymologies of Polish ogar and Hungarian agár ‘hound’”, SEC, 8, (2003), s.169-182.
- “Eine neue Übersicht über die mongolischen Sprachen”, Janhunen, J. (ed.): The Mongolic languages, London – New York 2003], FO, 39, (2003), s.203-210.
- “Przegląd problemów związanych z badaniem zapożyczeń w języku dolgańskim”, (Dolgan dilindeki alıntı araştırmalarının sorunlarının değerlendirilmesi), Chruszczewski, P. P. (ed.): Aspekty współczesnych dyskursów, Kraków 2004, s.344-357.
- “Uwagi o zapożyczeniach altajskich w języku prasłowiańskim i kwestie pokrewne”, (Eski Slavcadaki Altay alıntıları hakkında dikkatler ve buna bağlı sorunlar), Siemieniec-Gotaś, E. / Pomorska, M. (eds):

Turks and non-Turks. Studies on the history of linguistic and cultural contacts, STC, 10, (2005) s. 437-454.

-“Chronology of some Yakut phonetic changes in the context of 18th century Mongolian loanwords into Yakut”, RO, 58/1, (2005; FS S. Kałużyński), s.194-203.

-“Turkologische Anmerkungen zum Altaischen Etymologischen Wörterbuch”, [(Rev.): Starostin, S. / Dybo, A. / Mud-rak, O.: Etymological dictionary of the Altaic languages, vol. 1-3, Leiden – Boston 2003], SEC, 10, (2005), s.226-246.

Włodzimierz Zajączkowski (1914-1982)

Krakov'daki Türkoloji'de görev yapan Prof. Dr. Włodzimierz Zajączkowski, ana dili Karaimce alanında araştırmalar ortaya koymuştur: “Die arabischen und neupersischen Lehnwörter im Karaimischen”, FO., III, 1961, s. 177-212; “Die mongolischen Elemente in der karaimischen Sprache”, FO., 2, 1960, s. 296-302. Moskova'da Instytut Językoznawstwa Akademii Nauk ZSRR ile Komitet Nauk Orientalistycznych PAN'ın ortak yayını olarak çıkan Karaimce-Rusça Sözlük'ün grup derlemesini yapmıştır.

W. Zajączkowski'nin araştırmalarının diğer bir alanı Balkan Yarımadası'ndaki Gagavuzların ve Dobruca'daki Tatarların dil ve folklorudur: “Gagauskie teksty folklorystyczne” (Gagavuz folklor yazıları), Ezikovedsko-etnografski izsledovanija v pamet na akad. S. Romanski (Dilbilimi-Etnoğrafya Araştırmaları. S.Romanski Anısına) Sofya 1960, s.855-886; “Poslovicy i pogovorki gagavuzov iz Bołgarii”, FO., V, 1962, s.127-164; “Język i folklor Gagavuzów z Bułgarii (Bulgaristan'daki Gagavuzların Dili ve Folkloru) Krakow 1966; “Vocabulaire gagaouze-français”, FO., VII, 1966, s.29-73; “Z poezji ludowej tatarsko-karaimskiej na Krymie”, (Kırım'daki Tatar-Karaim Halk Şiirlerinden Örnekler), RO., XXIV, 2, 1961, s.119-147; “Tatarische Volkslieder aus Dobrudscha”, FO., IV, 1963, s.105-142; “Vocabulaire gagaouze-français”, FO., VII, 1965, s.29-73; “Gagavuz Folklore”, Krakow, 1976. “Język i folklor Tatarów z Dobrudży rumuńskiej, (Dobruca Tatarlarının Dili ve Folkloru), Krakow, 1975.

Troki yerel lehçesi ve Karaim etnoğrafyası ve sözlüğü üzerine de birtakım makaleler yayımlamış, Doğu Avrupalı Karaimler üzerine de çalışmalar yapmıştır: “Die arabischen und neupersischen Lehnwörter im Karaimischen”, FO., III, 1961 s.177-212; “Ein Bruchstück des Hebräisch-Karaimischen Wörterbuches”, Ural-Altische Jahrbücher, 1963, sy.36, s.429-433; “Beitrag zur Erforschung des karaimischen Wortschatzes”, FO., XVIII, 1977, s.199-204; “Przysłowia, powiedzenia i formułki Karaimów trockich”, (Troki Karaimlerinin Atasözü ve Deyimleri), Krakow 1947; “Z poezji ludowej tatarsko-karaimskiej na Krymie”, (Kırımdaki Tatar-Karaim Halk Şiirleri), RO., 24, 1961. “Krymsko-tatarskie poslovicy i pogovorki, FO., VIII, 1966 s.111-118.

Włodzimierz Zajączkowski, aşağıdaki makalelerinde diğer Türk halklarının folklorlarıyla da ilgilenmiştir: “Zwei türkische Zuckungsbücher (segirname)”, FO., VIII 1966, s.89-109; “Türkische Vierzeiler-Mani aus Bulgarien”, FO., XIV 1972-1973 s.119-153 .

W. Zajączkowski Türk onomastiği ile de uğraşmıştır: “Contributions a la toponymie turque de la Crimée”, Symbolæ in honorem Z.V. Togan, Istanbul 1955, s. 231-238; “Zu den Tiernamen der in türkischen Toponymie”, Onomastica, IV, 1958, s.299-309; “Tureckije elementy v toponimii Balkanskogo poluoostrova”, Actes du Premier Congrès International des Etudes Balkaniques, VI, Linguistique, Sofya 1968, s.101-105; “Die türkmenischen Personennamen”, FO., XIII, 1971, s.323-342.

-“Z dziejów orientalistyki w Uniwersytecie Jagiellońskim” (Yagellon Üniversitesinde Doğubilim Tarihinden), Kraków 1964, Nadbitka UJ. Wydawnictwa Jubileuszowe t.9 Wydział Filologii, Historia Katedr, s.367-381.

-“Dorobek polskich uczonych w zakresie badań Wschodu muzułmańskiego w I połowie XX wieku” (XX. Yüzyılın İlk Yarısında Polonyalı Araştırmacıların Müslüman Doğu Araştırmaları), Zycie Nauki sy.VII, s.446-452.

-“Loewenthal Rudolf: the Turkish Language and literatures of Central Asia”, A Bibliography's Gravenhage 1957, Lingua Posnaniensis, 1957, 7, s.305-311.

-“Philologiae Turcicae Fundamenta“, Wiesbaden 1959, FO., 3, s.329

-“Zwei türkische Zuckungsbücher segirname“, FO., 1966, s.77-108.

-“Tureckie piosenki ludowe z Bułgarii” (Bulgaristan'da Türk Halk Şarkıları), RO., 38, 1976, s.303-308.

-“Der Wortschatz des Gagausen als Abbildung ihrer Beschäftigung”, FO., XX, 1979, s.23-29.

-“Die bibliographischen Materialien zur Erforschung der karaimischen Sprache und Volkskunde”, FO, I/2 1959, s.338-346.

-“Die krimkaraimischen Sprichwörter”, FO., I/1, 1959, s.57-61.

-“Die mongolischen Elemente in der karaimischen Sprache”, FO., I/1, 1959, s.296-302.

-“Die türkmenischen Personennamen”, FO., XIII, 1971, s.323-342.

-“Karaimische kultische Lieder”, FO., XVI, 1975, s.131-143.

-“Karaimische Übersetzungen des Alten Testament”, FO., XXI, 1980. s.161-162.

- “étnogenezu gagavuzov”, FO., XV, 1974, s.77-86.

- “Poslovice i pogovorki gagauzov iz Bolgarii”, FO., V, 1963, s.127-163.
- “Regionale Ethnonyme im Karaimischen”, FO, XVII, 1976, s.259-260.
- “Sostoyanie i bližajšie zadači izučeniya Gagauzov”, FO, II, 1960, s.43-51.
- “Sur le genre féminin en langue karaite”, FO, XI, 1969, s.315-317.
- “Türkische Sprachproben aus Mazedonien”, FO, IX, 1967, s.19-51.
- “Bibliografia prac H. Seraji Szapszała” (H.Serai Şapşav’ın Çalışmalarının Bibliyografyası), Myśl Karaimska, 1939, c.12, s.6-10.
- “Karaimische kultische Lieder”, Ural-Altische Jahrbücher, 1976, c.48, s.249-257.

Ewa Siemieniec-Gołaś

1978 yılında Yagellon Üniversitesi Türkoloji Bölümünden mezun olan Prof. Dr. Ewa Siemieniec-Gołaś 1980’de aynı bölüme asistan olarak girmiş ve 1990’da ‘The formative structure of substantives in the 17th century Turkish language’ adlı teziyle doktor ünvanını almıştır. Çalışma alanları, XVII. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi, Türkçe isimlerin tarihsel oluşumu, Karaçay-Balkar dili olan Ewa Siemieniec-Gołaś, şu anda, hem enstitü müdürlüğünü hem Türkoloji bölüm başkanlığını yürütmektedir.

- “The Formation of Substantives in XVIIth Century Ottoman Turkish”, STC, 3, Krakow 1997.
- “Karachay-Balkar Vocabulary of Proto-Turkic Origin”, STC, 7, Krakow 2000.
- “Turkish Lexical Content in ditionario della lingua italiana-turchesca by Giovanni Molino (1641)”, Krakow 2005.
- “The Nouns with Suffix –lik in the XVIIth Century Ottoman-Türkish Language”, FO, XXIII, (1985-86), s.143-160.
- “A Brief Sketch of Substantive Derivation in the XVIIth Century Turkish Language”, FO, XXVI (1989), s.107-121.
- “William Seaman and His Grammatica Linguae Turcicae (1670)”, FO, XXIX, (1992-93), s.231-236.
- “Angielskie źródła do historii języka tureckiego XVII wieku”, (17’nci Yüzyıl Türkçesi Tarihine İngiliz Kaynakları) Studia Thaddaeo Lewicki Oblata, 1994, s.99-105.
- “Forgotten Turkish Translation of the New Testament”, FO, XXXI, (1995), s.258-259.
- “Turkish Words in Smith’s Epistolae Quatour (1674)”, STC, 1 (1995), s.125-149.
- “The Suffix –ici as one of the most Productive Formatives in the 17th Century Turkish Language”, STC, 1 (1995), s.151-162.
- “Turecki teatr cieni-Karagöz” (Karagöz – Türk Gölge Tiyatrosu) , Teatr Orientu Materiały z sesji naukowej, Krakow 1998, s.37-45.
- “Suffix –gi in the History of Ottoman-Turkish”, Materialia Turcica, S.19 (1998), s.5-22.
- “Unknown Italian-Turkish Vocabulary”, STC, 5, (1998), s.237-244.
- “Suffix –lik in Karachay-Balkar”, FO, XXXVI, s.293-299.
- “Foregn Elements in Karachay-Balkar”, Turcic Languages, nr 6/2, Wiesbaden 2002, s.192-198.
- “Flota turecka w świetle przekazów polskich źródeł historycznych” (Polonya Tarih Kaynaklarının Işığında Türk Donanması), w: Portolana. Studia Mediterranea, sy. 1, s.171-176.

Barbara Podolak

1982 yılında Yagellon Üniversitesi Türkoloji Bölümünü bitiren Barbara Podolak, aynı yıl asistanlığa başlamış ve 1992 Język turecki "Hymnu Wiary" Murada (1580) adlı teziyle doktor ünvanını almıştır. Çağdaş Türkçe, Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatı, Türk kültürü, başlangıç dönemi Başkurt metinleri üzerine çalışmalar yürütmektedir.

- “Die türkische Sprache in ‘Breve compendium fidei catholicae turcico textu’ (1721) von Michał Ignacy Wieczorkowski, I Ortographie, II Lautlehre, III Flexion”, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, CML XII, Prace Językoznawcze z. 101, 1990, s.97 – 114.
- “Die türkische Sprache in ‘Breve compendium fidei catholicae turcico textu’ (1721) von Michał Ignacy Wieczorkowski, IV. Wortschatz”, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, ML VII, Prace Językoznawcze z. 113, 1993, s. 75-93.
- “Der Transkriptionstext von Michał Ignacy Wieczorkowski ‘Breve compendium fidei Catholicae Turcico textu ...’ (1721)”, STC, 1, Kraków 1995, s. 23-89.
- “Die türkische Sprache in ‘Breve compendium fidei catholicae turcico textu’ (1721) von Michał Ignacy Wieczorkowski, V. Wörterbuch”, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, MCCXXI, Prace Językoznawcze z. 120, 2000, s. 151-178.
- “Słownictwo pochodzenia orientalnego w powieściach i opowiadaniach Władysława Łozińskiego” (Władysław Łoziński’nin hikaye ve romanlarında doğu kökenli kelimeler), STC, 10, Kraków 2005, s.311-346.

Marzanna Pomorska

- “Arabic loanwords in Chulym”. RO, 58/1, 2005, s.141-147.
- “Middle Chulym noun formation”, Kraków : Księgarnia Akademicka, 2004, 256 s.

- “Consonant alternations in Čulym”, FO, 37, 2001, s.151-158.
- “The Chulym and their language : an attempt at a description of Chulym phonetics and nominal morphology”, TDA, 11, 2001, s. 75-123.
- “Consonant alternations in Čulym”, FO, 36, 2000, s.247-257.
- “New-Persian loanwords in Anatolian-Turkish dialects”, STC, 5, 1998, s.193-208.
- “Stachowski, Marek : Studien zum Wortschatz des jakutischen Übersetzung des Neuen Testaments, Kraków : Enigma, 1995, 57 s.
- “Some names for “button” in Turkic languages”, SEC, 1, 1996, s.63-76.
- “New-Persian and Arabic loan words in the Azeri dialect of Tabriz”, FO, 31, 1995, s.71-88.
- “New-Persian loanwords in Anatolian-Turkish dialects”, STC, 1, 1995, s.91-123.
- “On the phonetical adaptation of some Russian loanwords in Tuvinian”, ZNUJ, 1164Prace Językoznawcze, 117, 1995, s.93-102.
- “An Azeri dialect of Tabriz : an attempt at phonological description”, FO, 30, 1994, s.143-161.

Magdalena Ebo

- “A note on the Turkic background of a Mator word for ‘Eastern’”, FO, 37, (2001), s.113-114.
- “System nazw stron swiata w jezykach tureckich na tle innych jezykow” (Diğer Diller ile Karşılaştırmalar Işığında Türk Dillerindeki Coğrafi Yön İsimleri), Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellonskiego Prace Językoznawcze, 121 (2003), 71-114.
- “O dwóch wyrazach polskich pochodzenia altajskiego i ich odpowiednikach wschodniosłowiańskich” (Altay Kökenli İki Polonya Sözcüğüne ve Onların Doğu Slavca Karşıtlarına Dair), Swiat Slowian w jeyku i kulturze, IV (2003), s. 111-115.
- “The Karaim names of Sunday and Monday”, STC 10 (2005), s.131-135.

Çalışmalardan da anlaşılacağı üzere Polonya Türkoloji’sinin oldukça ciddi başarıları vardır. Uluslararası alanda kendine saygın bir yer kazanmıştır. Yerinin daha da zenginleşmesi için gerekli altyapı birikimine sahiptir. Polonya Türkoloji’sinde yapılan çalışmalar sadece Türkiye ile sınırlı kalmamış, geniş Türk coğrafyasının her alanıyla ilgili konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Gerek tarihi Türk yazı dilleri ve edebi türleri, gerekse günümüz Türk lehçelerine dair yapılan çalışmalar ve Türk tarihinin değişik boyutlarının irdelenmesi, Türkiye ile Polonya arasında bir köprü oluşturmuştur. Övgüye layık bu araştırmalar, Türkoloji biliminin uluslar arası sahada giderek önem kazanmasına zemin hazırlamaktadır.

KISALTMALAR

- AOH=Acta Orientalia Hungarica
- AAS=Asian and African Studies,
- AO= Archiv Orientalni
- CAJ = Central Asiatic Journal, Wiesbaden.
- Ètim. - Ètimologija, Moskwa
- FO = Folia Orientalia, Kraków.
- IIAS = Newsletter of the International Institute for Asian Studies, Leiden.
- JP = Język Polski, Kraków.
- JSFOu = Journal de la Société Finno-Ougrienne, Helsinki.
- JT = Journal of Turkology, Szeged.
- KULR = Kyoto University Linguistic Research, Kyoto.
- MK= Mysl Karaimska
- MT - Materialia Turcica, Göttingen
- PO = Przegląd Orientalistyczny (Warszawa)
- PrJ = Zeszyty Naukowe UJ. Prace Języko-znawcze, Kraków.
- RO = Rocznik Orientalistyczny, Warszawa.
- SEC = Studia Etymologica Cracoviensia, Kraków.
- SFPS = Studia z filologii polskiej i słowiańskiej, Warszawa.
- Slav. = Slavica, Debrecen.
- SSH = Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest.
- SPKNOddz - Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (Kraków)
- STC = Studia Turcologica Cracoviensia, Kraków.
- TDA = Türk Dilleri Araştırmaları, Ankara / İstanbul.
- TKA= Türk Kültürü Araştırmaları
- TL = Turkic Languages, Wiesbaden.
- TULIP = Turkish Linguistic Post, Mainz.
- UAYb = Ural-Altische Jahrbücher / Ural-Altaiic Yearbook, Bloomington.

BİBLİYOGRAFYA

- Abrahamowicz, Z. (1984-1985) 'Turkology in Poland: Achievements and Some Problems for Future Development' *International Journal of Turkish Studies* III , 123-138
- Ciopiński, J. Włodzimierz Zajączkowski, FO, XXII (1981-1984), 1985, s.373-374.
- Dubiński, A. J.Reychman, uczony, pedagog, popularyzator nauki, PO, 1 (93), 1975, s.5-11.
- Dubiński, A. (1990) 'Turkologie In Polen' *Materialia Turcica*, Band, XIV , 100-118.
- Karamanlioğlu, A.F. Ananiasz Zajączkowski *Hayatı-Eserleri*, TDE Dergisi, XIX, 1971, s.1-34.
- Łakta, J. S. (tarihsiz) *Lehistan'dan Gelen Sefirler-Türkiye-Polonya İlişkilerinin Altı Yüzyılı*, İstanbul.
- Lewicki, M. Władysław Kotwicz, RO, XVI (1950), 1953, s.XI-XXIX; E. Tryjarski, *Studia Turkologiczne Władysława Kotwicza*, *Nauka Polska*, XXI, 2, 1973, s.139-145.
- Tryjarski, E. (1983), 'Warsaw Turkology', *Oriental Studies In the Sixty Years of Independent Poland*, , Warschau .
- Zajączkowski, A. Tadeusz Kowalski ve Şark Hakkındaki Eserleri, TDE Dergisi, III, İstanbul 1950, s.12-13.
- Zajączkowski, W. Władysław Zimnicki PO, 3, (111), 1979, s.337-338; aynı yazar FO, XX, 1979, s.315-316